

36466

ARGIAGO ALA ILUNAGO

Jakintza-adar guztietan gauza bera gertatzen ari da: aurkikunde berriak herronkan; eta, hauen ondorioz, mende askotan barenaren antzatz eman izan diren teoriak behin eta berriz koloka. Hauxe gogorazten digu J. Monod Nobel-Sariak bere azkeneko liburuan.

Orain arteko «sineskeriak» —dio Monod-ek— Zientziak ukatu eta zokoratu ditu. Zientziak ez bestek, beraz, eralki ditzake Gizatasuna eta Filosofia berria.

Ba legoke zer esanik Monod-en liburu berri honetaz («Le Hasard et la Nécessité»); baita sozialismoaz eta «animismoaren» azken aztarnatzat hartzen dituen teoriez ere. Eta agian egingo dut. Baina gaurkoan ez naiz honetaz arduratuko.

Aste honetan iragarri denez, Barry Turner amerikatar astronomoak ziano-azetilenoa atzeman du gure Galaxiaren erdi aldeko hodei batetan (ziano-azetilenoa: HC3N, karbonoz, nitrogenoz eta hidrogenoz osatutako molekula bat, beraz). Izar-arteko hodei esker ga horietan, frogatu duenez, ba dago ziano-azetilenorik, Sagitario aldera bederen. Alegia, ba dago bizidun izakien gorpuzkia edo soin-haragia osatzen duten molekuletarik bat. Bazter urrun haletako errainutza-maila edo bizitasuna aski gora izaki, atomoak elkartu egingen dira horretara.

Ez da hau kimika-sail «organikoan» ez bakarria eta ez lehendabizikoa beraz. Orain dela hilabete batzuk, Ameriketako Astronomoen 131. Bilkura-Nagusikoan, sail bereko aurkikunde bat jakinarazi zitzaigun. Biltzarre hartan formaldehidoaren izatea aipatu zuen David Buhl astronomoak (H.CHO; alegia, karbono + hidrogeno + oxigeno dituen beste molekula organiko bat).

Orain dela gutxi ere, izar-arteko hodeietan zianhidrikoa (HCN) aurkitu dute Kitt-Peak-eko astronomoek. Eta aurreko bospasei urteotan, hidroxil, amoniako eta ura kausitu dira, gutxienez.

Hortaz, planetetan ez-ezik, planetak berak sortu baino lehengoko izar-arteko gazezko hodei ezin zabalago horietan ere, organiko deritzen molekula berezi horiek aurkitu dira.

Gordinkiago hitz egiteko: biziaren oinarri eta sostengu diren sustantzia batzuk izartegiko hutsartean bertan agertzen dira, berez, atomoen elkarrekin, errainu kosmikoen eraginez.

Biziaren gai, hondo, edo osatzaila diren molekula berezlik, hortaz, mutazio-gisan sortzen eta biltzen ari dira gure begien aurrean. Benetan esan daiteke materiari bizia dariola edo datxekola, hosto berria kimari bezala; eta berri honek poztu egingo zukeen Teilhard de Chardin, oraindik hau bizirik izan balitz. Ezen Teilhardek, balezkoaren segurantzian, aspaldidanik galdetzen bait zuen: «La Vie n'est-elle pas co-extensive à la Matière?» Bizia ez ote datxeko Materiari, hau dagoen hedadura berean?

Hipotesia ez da gaurkoa: ingurumarien egokiera gertatuz gero, Bizia ezin-bestean darraikola Materiari. Zenbaitek aspaldidanik uste du Biziaren hastapena izar-arteko hodei galdu horietan hozitu dela, ezari-ezarian; biziaren erro eta gun diren molekula biologiko-aurreko horiek hutsartean mamitu direla; eta handik, mendeetan barrena, «mana» famatu haren gisa, zurrera jetxi direla, hau hezatz... Turner-en aurkikunde honek bide beretik bultzatuko du: molekula organikoak, planeten azaletan agertu badira ere, izar-arteko hodeietatik etor daitezke.

Bizia, hitz batez, eboluzioak dakar; eta ez da gure planeta harroputz honetako ezagugarri bitxi bat. Apalago gaitezen: Lurra ez da Kosmoaren erdia, beste hondar-ale xume bat baizik, isil-eremu gaitzetan ahaztua.

Materia, Bizia, Pentsaera: fenomeno bakar baten hiru aldi, eboluzio berberaren hiru sorkari. Berriz ere: Teilhardek ez zuen berterik iragarri. Eta funtsezko batasun hirukun hau iragarri zuelako, ba du haunditasun harrigarri bat bere izkribu guztietan.

Gaur argiago ikusten omen dugu Kosmoaren aurpegi hau.

Argiago senditzen ote dugu, ordea, geure barnea? Ala ilunago? Sendoago geure burua, ala ahulago?

Ez dakit. Irakurleak esan beza.

Baina Menod-en ondoko esankuntza hau aisago irakur bide zitekeen Pascal-en edo Jeans-en izkribuetan, razionalista porrokatu baten lumaz idatzirik baino: «Gizonak ba daki azkenik bakarrik ligoela Kosmoko mugagabetasun hotz eta arduragabea. Ba daki orain, ustekabea eta mentura hutsez sortua dela. Eta ez haren patua ez betebeharra ez daudela inon idatzirik».

LARRESORO

beza, bei
daitezke, daitezke
daude, dagoz
digu, deusku

dio, dino
ditzake, daikez
zitekeen, eiteken
zitzaigun, jakun

ZER DA BERRI GINEAN

Hazilaren azken egunetan, Sekou Toure-k, Guineako presidentek, dei bat egin zien Afrikako beste nazio guztiel, laguntza eskatuz, Guineako herria indar inperialistek zanpatua izateko arriskuan zegoelako.

Berri hau zabaldu ondoren, hainbat Iritzi entzun eta irakurri ditugu irrati nahiz egunkarien bidez. Haien ziotenez, Guinean gertatua bertako problematika bat zen eta ez inperialistek egindako zanpaketa berri bat; Sekou Toure-ren gobernu nazio barruko oposizioaren gatik erortzeko zegoen, eta ez atzerriko indar inperialisten gatik, Sekou Toure-k berak sinestarazi nahi zeukan bezala.

Egun hauetan O.N.U.koek talde bat bidaltzeko asmoa izan dute, gertaerak zer eratakoak izan diren ezagutzeko.

Dirudienez, egia da Guineako urak atzerriko ontziz beteta zaudela eta Guineako hiriburuan, Conakry-n, hainbat burruka izan direla. Diotenez, indar inperialista hauk Postugalekoak ziren. Sekou Toure-ren gobernu, ezkertiar eta Afrikako askatasunaren aldekoa bezala agertu da beti; Portugalekoek aldaketa bat sortarazi nahi zuten Guineako gobernuan.

Indar inperialista hauen aurrean, Sekou Toure-k eta bere herriak nazioko indarrak beren eskuetan gorde dituzte denbora guztian, indar inperialistak menperatuz. Dena dela, herria beti erne edozein gertakizunen aurrean.

Orain asko ez dela, Conakry-ko Irratiak zioen: «Lapikoaren ondoan fusil bat. Liburuaren ondoan fusil bat. Mailuaren ondoan fusil bat».

Oraindik Guineako askatasuna arriskuz beterik dago. Afrikako nazio guztiak Sekou Toure-rekin elkartu dira, Portugalekoel oposizio indartsu bat eskaintzeko. Afrikako beste hainbat problematikaren aurrean, herri hauk aurrez aurre, bata bestearen aurka, ibiltzen dira, ezberdintasunak ezin konponduz.

Baina orain, beste hainbat arazo alde batetara utzita, erabat komeni zaien askatasuna gordetzeko, bat eginda altxatu dira indar inperialisten kontra. Guinean zerbait gertatu bada, ba dirudi atzerriko haizeak ekarri duela; baina, gauzak garbi ezagutu artean, denborari denbora eman diezogun.

AMAIA LASA

diezogun, delogun
diote, dinoe
zale, jake
zegoen, egoen
zeuden, egozen
zeukun, euskun
zien, eutsen
zioen, inoan, esaten eban
zioten, inoen, esaten eban

«Ciudad de Irún» Literatur Sariak

Irungo Udalaren laguntzarekin Gipuzkoako Aurrezki Kutxak eraturiko «Ciudad de Irún» literatur sariak eman berri dira. Poesía saria Juan Inazio Goikoetxea jaunari, «Gaeuan oihu» euskerazko lanagatik: 40.000 pezeta, Nobela saria Luis José Sánchez jaunari, «En la muerte de Santa Cruz» lanagatik: 75.000 pezeta. Saiakera saria Rikardo Ugarte jaunari: 50.000 pezeta.

«ANAITASUNA BIZKAIA»

Zuzendaria: Anjel Zelaieta Gisasola
Idazkolaria: Anjel Zelaieta Gisasola, 1
Bilbao (12).
D. L.: BI - 1.753 - 1967
Imprimatzailea: Imprenta AMADO. Bilbao
Irarlea: RALI, Bilbao.